

POSUDEK OPONENTA
na disertační práci JOSEFA SCHWARZE
s názvem „CHARTA ZÁKLADNÍCH PRÁV EU“

Charta základních práv EU jakožto první koherentní katalog lidských práv na úrovni Evropské unie je nástrojem, který vzbuzuje velkou pozornost nejen v relaci na jednotlivce, ale především s ohledem na vágnost jeho ustanovení a nejednoznačnost v jeho statusu a v přínosu pro rozvoj evropské integrace. Proto výběr tohoto tématu, které je nejen velice aktuální, ale vědecky značně náročné pro zpracování, zasluhuje jednoznačně kladné hodnocení.

Strukturálně je práce členěna do úvodu, 3 částí a závěru. V úvodu autor jasně vymezuje zkoumanou oblast, cíle práce, ověřované hypotézy a použité metody. Poukazuje, zejména, že hlavním cílem práce je identifikovat prvky integrace a stagnace v procesu vzniku závazného katalogu základních práv Unie a objasnit jeho roli v procesu evropské integrace. Za metodologickou cestu hledání odpovědi na výzkumné otázky, podle vyjádření autora, byla zvolena kombinace právní a historické analýzy. První část je po přehledu literatury zcela logicky věnována přiblížení klíčových pojmů relevantních pro vypořádání se s danou problematikou. Gros práce lze spatřovat v následujících částech, věnovaných již bezprostředně samotné Chartě. V části 3 s označením „Vznik Charty“ přibližuje autor politické, historické a právní souvislosti vzniku první ucelené listiny lidskoprávní regulace na úrovni nadnárodních entit. V této souvislosti zvláště oceňuji pasáže věnované přípravě Charty ze strany prvního a druhého Konventu, včetně analýzy relevantních problémů. Za nejvíce hodnotné lze považovat zařazení souboru věnovaného zvláštním ujednáním o Chartě při podpisu Lisabonské smlouvy, zvláště s ohledem na to, že se jedná o velice čerstvou reflexi na poslední dokumenty a jejich komplexní rozbor. Zejména se to vztahuje k hodnocení protokolu o uplatňování Charty v Polsku a Spojeném Království k Lisabonské smlouvě, včetně přiblížení jeho možných

dopadů, ČR nevyjímaje. Poslední část věnovaná „Významu Charty v procesech evropské integrace“, v jejichž rámci zvláště pozitivně hodnotím přiblížení postoje Českého ústavního soudu ke statusu Charty a jejím dopadům při posouzení Lisabonské smlouvy. Závěr práce je vyhrazen sumarizaci a konkluzím autora v rámci nastolených problémů.

Za jednoznačně pozitivní považuji hojně použití autorem cizojazyčných pramenů a čerpání z judikatury Evropského soudního dvora a Soudu pro lidská práva.

I přesto, že celkově lze práci hodnotit jako zdařilou, nevyhnul se autor řadě nepřesností, resp. chybným tvrzením. Při tom je nutno poznamenat, že v rámci zvoleného doktorandem mezioborového přístupu, vztahují se uvedené výtky výhradně k oblasti právní, což zřejmě souvisí se specializací autora, která je jiná, nežli obor právo.

Níže uvádím uvedené připomínky:

- na str. 9 (pod čarou, poznámka 7) autor uvádí, že „pojmem kodifikace se rozumí písemné zakotvení obecně platných norem“. Ve skutečnosti se jedná o komplexnější, ucelenější a náročnější proces spočívající v zákonodárné činnosti plánovitě směřující k vytvoření jednotného a systematicky uspořádaného souboru právních norem (viz Madar, J. a kol. : Slovník českého práva, 2. vydání, Linde, Praha, 1999, I. díl, s. 506).
- na str. 18 - autor uvádí, že za základní práva lze chápat práva fyzických, ale i právnických osob. S ohledem na to, že právní věda k základním právům řadí především nederegovatelná práva osobní povahy sepjatá s nositeli těchto práv jako lidských bytostí (právo na život, zákaz trestů smrti, zákaz mučení, zákaz otroctví), nelze takové vymezení považovat za správné.
- na str. 39 autor uvádí, že „bez takové ochrany by byla totiž ohrožena jeho (Soudního dvora) nadřazenost vůči ústavním národním soudům...“. Ve skutečnosti mezi ESD a ústavními soudy členských států neexistuje žádná hierarchie nebo vztah nadřazenosti. Zřejmě autor měl na mysli princip nadřazenosti komunitárního práva (ve smyslu jeho aplikační přednosti ve vztahu ke kolidujícím normám národního práva).

- na str. 40 autor uvádí: „V rozhodnutí Van Gend en Loos v roce 1963 Soud konstatoval, že právo Společenství nevyžaduje formální transpozici do vnitrostátního práva národními institucemi (bezprostřední účinek).“ Bezprostřední (též přímý) účinek znamená přímý dopad ustanovení na jednotlivce (ve smyslu poskytování práv), nikoliv řešení otázek ohledně transpozice nebo jejich opomenutí (což je účel zákonodárce, nikoliv jednotlivce). Zřejmě měl autor na mysli bezprostřední použitelnost.
- na str. 45 – autor uvádí (v poznámce 115 pod čarou) „Lze však dojít k závěru, že prohlášení (společné prohlášení tří institucí k lidským právům z roku 1977) mělo právně závazný účinek ve vztahu k institucím, které je vypracovaly, tedy Parlamentu, Radě a Komisi.“ S tímto názorem nelze souhlasit ani s ohledem na formu tohoto dokumentu (politické deklaráce), ani jeho obsah (nemá normativní charakter, neobsahuje sankce za porušení atd.).
- název subkapitoly 3.1.6. „Uznání ochrany základních práv německým ústavním soudem“ – s ohledem na to, že se jedná o orgán kontroly ústavnosti, zejména v oblasti lidských práv, nedává smysl. ÚS apriori ze své samotné podstaty lidská práva uznává, jinak by nemohl být povolán k tomu, aby je chránil.
- Za nezdařilé, právně nepřesné a navíc neodpovídající oficiálnímu překladu považuji znění ustanovení čl. 34 Charty, které je uvedeno autorem na str. 76.

V rámci formálních nedostatků lze uvést, že v některých případech schází uvedení čísel rozsudku, na které se autor odvolává, a to jak ve vztahu k judikatuře Evropského soudního dvora (str. 132), tak i Evropského soudu pro lidská práva (str. 130). S některými tvrzeními autora, i když se nejedná o chyby, lze polemizovat, resp. některé ze závěrů vyžadují doplnění. Zejména na str. 147 k prvkům stagnace je nutno řadit, podle mého názoru, taktéž absenci kontrolního mechanismu Charty (soudního typu), protože stávající restrikce v přístupu jednotlivce jako neprivilegovaného žalobce k Soudu na unijní úrovni přetrvávají i po vstupu v platnost Lisabonské smlouvy, byť v menší míře.

Uvedené výtky, nicméně, nic nemění na povaze tohoto díla, které lze vnímat jako **aktuální, hodnotnou a originální sondu do zkoumané problematiky.**

Závěry:

Předložená disertační práce splňuje požadavky kladené na tento druh práce. Na základě výše uvedeného a s ohledem na celkovou úroveň **doporučuji disertační práci k ústní obhajobě a udělení titulu Ph.D.**

V Olomouci dne 10. března 2010

.....

doc. JUDr. Naděžda Šišková, Ph.D.

vedoucí Katedry evropského práva PF UP Olomouc